วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

บทความที่ : 3
Article :

หลักการทางกฎหมายของประเทศไทย ในการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์

Principle of Thai law for Protecting the Rights of Children from Cyber Bullying

[Received: May 24, 2021; Revised: May 30, 2021; Accepted: June 2, 2021]

ฟ้าใส สามารถ*และคณาธิป ทองรวีวงศ์**

Phasai Samart* and Kanathip Thongraweewong**

*คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ [Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin] Corresponding author e-mail: phasai.s@rmutr.ac.th

**คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต [Faculty of Law, Kasembundit University]; Email: kanathip@yahoo.com

บทคัดย่อ

ในประเทศไทยนั้น เด็กเป็นอีกกลุ่มบุคคลที่มีการฆ่าตัวตาย โดยปัจจัยของการฆ่าตัวตายมักเกิดจากปัญหาในเรื่องการเรียน ปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาครอบครัว และปัญหาการวางตัวในสังคม ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้เด็กเกิดอาการซึมเศร้า ขาดที่พึ่ง และไม่สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้ อันนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการฆ่าตัวตายของเด็กคือการอับอายจากพฤติกรรมต่างๆทางสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการประจาน การล้อเลียน ทางเฟซบุ๊กและในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์ การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงปัญหาในการปรับใช้กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ 2) ศึกษาหลักการของกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักการของกฎหมายของประเทศไทย และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า องค์การสหประชาชาติได้พัฒนาการคุ้มครองเด็กให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้วยการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือ Convention on the Rights of the Child 1989 ขึ้นในปี พ.ศ.2532 โดยสิทธิประการแรกได้ให้การรับรองและเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามไม่ให้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในระดับรัฐบาลกลางและระดับมลรัฐ พบว่า ในระดับรัฐบาลกลางนั้น อยู่ในระหว่างการผลักดันร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการแกล้งทางออนไลน์ ทั้งนี้ในระดับมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการแกล้งทางออนไลน์ระดับมลรัฐจำนวนทั้งสิ้น 22 มลรัฐ เมื่อศึกษาถึงกฎหมายของประเทศแคนาดา พบว่ามีกฎหมายระดับรัฐบาลกลาง

เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติปกป้องชาวแคนาดาจากอาชญากรรมออนไลน์ หรือ Protecting Canadians from Online Crime Act ทั้งนี้ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีทั้งสิ้น 3 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 และ 3) ประมวลกฎหมายอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายสำคัญในการปรามผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์โดยเฉพาะ แต่มีฐานความผิดที่เกี่ยวข้อง และอาจนำมาปรับใช้ได้ คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งการกลั่นแกล้งเด็กออนไลน์ จะเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามมาตรา 328 มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท จึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายเฉพาะที่มีลักษณะพิเศษในการคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยระบุลักษณะความผิดและฐานความผิด รวมทั้งระดับอายุของผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองและผู้กระทำผิดตามกฎหมายฉบับนี้ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดได้หวาดกลัวต่อโทษทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้น

คำสำคัญ: สิทธิเด็ก; กลั่นแกล้งรังแก; สื่อออนไลน์

Abstract

In Thailand, children are another group of individuals who commit suicide. The factors of suicide often come from problems in study, love, family, and good manners. These problems cause the children to feel depressed, helpless, and unable to make the proper decision, which can eventually lead to suicide. Another important aspect of suicide in children is the humiliation from behavior on social media, especially from being condemned and mocked on Facebook. Currently, there is no particular law in Thailand that can protect children from cyber bullying. Therefore, the objectives of this study are 1) to study the problems in applying the law of Thailand regarding child protection from cyber bullying 2) to compare the principles of foreign law regarding cyber bullying with the principle of Thai law and 3) to suggest the development of law on child protection from cyber bullying. According to the literature review, it was found that the United Nations has developed child protection rights as international law under the Convention on the Rights of the Child 1989, established in B.E. 2535 (1989). The first right is the acknowledgement and prevention and suppression of using social media to provoke children to commit suicide. According to the study of American law in the federal government level and state level, it was found that the federal government is in the process of pushing the Cyber Bullying Prevention Bill. Hence, in the state level of the United States of America, there is now the enactment of law regarding cyber bullying in the state level in 22 states.

In the study of Canadian law, it was found that there is law in the federal government level regarding this issue, which is Protecting Canadians from Online Crime Act. In Thailand, there are 3 Acts of Parliament that are related with this issue, which are 1) Child Protection Act, B.E. 2546 (2003); 2) Computer-Related Crime Act, B.E. 2550 (2004) and its amendment, B.E. 2560 (2017); and 3) Criminal Code. The Criminal Code is an important law in suppressing the offenders. There is no provision regarding cyber bullying in particular. However, there is the related base offense that can be adapted for use, which is defamation. Cyber bullying in children is related with defamation by advertising according to Section 328 subject to imprisonment of not exceeding two years and fine not exceeding two hundred thousand baht. Therefore, it is appropriate to have a specific law with characteristics that protect children from cyber bullying like in the United States of America and Canada by specifying the types of offenses and base offenses, including the age level of those who will receive the protection and the offenders according to the law in a clear manner, so that those who think of doing wrong will be afraid of the legal penalty that will occur.

Keywords: Rights of Children; Bullying; Cyber

บทนำ

เด็กไทยในปัจจุบันสามารถเข้าถึงช่องทางในการติดต่อสื่อสารทางระบบอินเตอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง ในปัจจุบันนั้นโปรแกรมการติดต่อสื่อสารทางเว็บไซต์ซึ่งมีลักษณะสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างผู้ใช้ในกลุ่มต่างๆ จนเกิดเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) นั้นมีจำนวนมาก ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานที่เป็นเด็กเข้าไปใช้เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว บทความ รูปภาพ ผลงาน พบปะ แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสนใจร่วมกัน และกิจกรรมอื่น ๆ รวมไปถึงเป็นแหล่งข้อมูลจำนวนมหาศาลที่ผู้ใช้สามารถช่วยกันสร้างเนื้อหาขึ้นตามความสนใจของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม การสื่อสารออนไลน์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกที่กระทำต่อเด็ก ซึ่งการกลั่นแกล้งรังแกนี้อาจประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆหลายประการ เช่น การพูดประชด เสียดสี นำปมด้อยมาล้อเลียน นำข้อมูลหรือเรื่องราวส่วนตัวมาเปิดเผย ทำให้เด็กผู้ถูกกลั่นแกล้งได้รับความอับอาย ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสติปัญญาของเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งรังแก นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์ที่เกิดกับเด็กนั้น มิได้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจหรือพฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่ปัญหาร้ายแรงถึงขั้นการฆ่าตัวตายของเด็ก ในต่างประเทศมีความพยายามในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหานี้โดยเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกามีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือ Megan Meier Cyberbullying Prevention Act ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและคุ้มครองเด็กผู้ใช้บริการอินเตอร์เน็ตมิให้ตกเป็นเครื่องมือของการถูกกลั่นแกล้งในลักษณะต่างๆ กฎหมายดังกล่าวถูกเสนอขึ้นต่อสภาคองเกรสครั้งแรกในปี พ.ศ.2552 โดยนางสาวลินดา ซานเชซ (Linda Sanchez) ผู้แทนราษฎรจากแคลิฟอร์เนียได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ดังกล่าว เพื่อบัญญัติความผิดและกำหนดบทลงโทษ

สำหรับบุคคลที่ตั้งใจสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะบังคับ ขู่เข็ญ คุกคาม หรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ประสงค์ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้รับสาร อีกทั้งได้บัญญัติความผิดและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย ซึ่งแม้ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ แต่ในระดับมลรัฐพบว่ามีหลายมลรัฐได้บัญญัติกฎหมายดังกล่าวขึ้นแล้ว

สำหรับในประเทศไทยนั้น เด็กเป็นอีกกลุ่มบุคคลที่มีการฆ่าตัวตาย โดยปัจจัยของการฆ่าตัวตายมักเกิดจากปัญหาในเรื่องการเรียน ปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาครอบครัว และปัญหาการวางตัวในสังคม ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้เด็กเกิดอาการซึมเศร้า ขาดที่พึ่ง และไม่สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้ อันนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการฆ่าตัวตายของเด็กคือการอับอายจากพฤติกรรมต่างๆทางสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการประจาน การล้อเลียน ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ ในแง่ของกฎหมายนั้น ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยนี้ ซึ่งจะมุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศที่มีการบัญญัติหลักคุ้มครองการกลั่นแกล้งรังแกเด็กและเยาวชนทางสื่อสังคมออนไลน์ไว้ โดยเฉพาะเพื่อนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลไทยในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับพฤติกรรมในโลกออนไลน์และคุ้มครองเด็กให้เหมาะสมต่อไป

อนึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดคำนิยาม “เด็ก” หมายถึงผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ในขณะที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ได้กำหนดคำนิยาม “เด็ก” หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาถึงเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ จึงใช้คำว่า “เด็ก”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการปรับใช้กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งออนไลน์

2) เพื่อศึกษาหลักการของกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักการของกฎหมายของประเทศไทย

3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายไทยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับคุ้มครองเด็กจากการกลั่นแกล้งทางสื่อออนไลน์ กฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมในการปรับใช้สำหรับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งเด็กทางออนไลน์ งานวิจัยนี้จึงศึกษากฎหมายต่างประเทศที่มีการบัญญัติหลักการคุ้มครองในเรื่องดังกล่าวเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยอันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) จากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาศาล คดีที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนบทความทางวิชาการทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อาทิ ห้องสมุดทางกฎหมาย ฐานข้อมูลทางกฎหมายในเว็บไซต์ของไทยและต่างประเทศ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ ตีความ และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อให้เป็น

วรรณกรรมที่อ่านแล้วสะท้อนถึงความเป็นจริงและปัญหาของสังคม รวมทั้งนำไปสู่ความตระหนักในการร่วมกันแก้ปัญหาของสังคม

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกเด็กทางสื่อออนไลน์ และส่วนที่ 2กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกเด็กทางสื่อออนไลน์โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกเด็กทางสื่อออนไลน์

ในระดับของกฎหมายต่างประเทศผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งในระดับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศที่เกิดกรณีการกลั่นแกล้งออนไลน์ โดยประเทศที่เลือกศึกษาได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ทั้งนี้สืบเนื่องการผลักดันขององค์การสหประชาชาติที่ต้องการให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ ประกอบกับลักษณะความเป็นเด็ก ทำให้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้นในปี พ.ศ.2502 เพื่อมุ่งหมายที่จะให้เด็กให้ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย สมองและจิตใจ จนสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุขแต่เนื่องจากปฏิญญาดังกล่าวไม่มีผลผูกพันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้หลายประเทศไม่นำไปปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ องค์การสหประชาชาติจึงได้พัฒนาการคุ้มครองเด็กให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้วยการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้นในปี พ.ศ.2532 ผลของการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้ ทำให้รัฐภาคีจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร และด้านอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ และเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับการคุ้มครองและดูแลเท่าที่จำเป็น โดยสิทธิที่อนุสัญญาว่าด้วย

สิทธิเด็กให้การรับรองและเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามไม่ให้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เนื้อหาในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติถึงหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจรัฐ การแบ่งแยกอำนาจระหว่างสถาบันทางการเมืองในรัฐบาลกลาง และการแบ่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางและมลรัฐ ซึ่งเสรีภาพในการพูดก็เป็นหนึ่งในเรื่องที่มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 ว่าด้วยเรื่องเสรีภาพในการนับถือศาสนา การพูด การตีพิมพ์ การชุมนุม สิทธิในการร้องเรียน และเสรีภาพในการสมาคม ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูด เขียน หรือการแสดงออก เพื่อสื่อความหมายในลักษณะอื่น สหรัฐอเมริกามีกฎหมายในระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามและล่วงละเมิด และยังไม่ปรากฏว่ามีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามสื่อออนไลน์ที่ยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย แต่ด้วยความสำคัญของปัญหาการฆ่าตัวตายของเด็กอันเนื่องมาจากการใช้สื่อออนไลน์ (United States v. Drew, 259 F.R.D. 449 (C.D. Cal. 2009)) ทำให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือ Megan Meier Cyberbullying Prevention Act ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและคุ้มครองเด็กผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมิให้ตกเป็นเครื่องมือของการถูกกลั่นแกล้งในลักษณะต่าง ๆ ส่วนในระดับมลรัฐนั้น ในปัจจุบันมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ระดับมลรัฐจำนวนทั้งสิ้น 22 มลรัฐ ได้แก่ อาร์คันซอ แคลิฟอร์เนีย คอนเนตทิคัตฟลอริด้า ฮาวาย อิลลินอยส์ แคนซัส หลุยส์เซียน่า เมนแมสซาชูเซต มิชิแกน มินนิโซตา มิสซูรี่ เนวาดา นิวแฮมป์เชียร์ นิวยอร์ก นอร์ทโคโรไลนา โอเรกอน เทนเนสซี ยูทาห์ เวอร์จิเนีย และวอชิงตัน มลรัฐต่าง ๆ มีการกำหนดความหมายของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์แตกต่างกันไปในแง่มุมพิเศษตามที่แต่ละมลรัฐให้ความสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าในมลรัฐใดต่างกำหนดคำนิยามเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวว่าเป็น

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อความมุ่งหมายในการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นทั้งสิ้น

ในขณะที่รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกายังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเด็กออนไลน์ แต่ประเทศแคนาดามีกฎหมายระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติปกป้องชาวแคนาดาจากอาชญากรรมออนไลน์หรือ Protecting Canadians from Online Crime Act มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่างๆ สำหรับการจับผู้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งทางออนไลน์มาลงโทษ อันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน ดังนั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยการบัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์และการกำหนดแนวทางในการหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยและในระดับมลรัฐของแคนาดานั้น มลรัฐโนวาสโกเชีย (Nova Scotia) เป็นมลรัฐแรกในแคนาดาที่มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2558 : 5-6) การกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์เริ่มปรากฏให้เห็นในแคนาดาตั้งแต่ปีค.ศ.2002 เมื่อ David Knight นักเรียนมัธยมแคนาดาอายุ 17 ปีถูกเพื่อนร่วมชั้นเรียนสร้างเว็บไซต์ขึ้นเพื่อการกลั่นแกล้งรังแกเขาโดยเฉพาะ ทำให้มีบุคคลจำนวนมากเข้ามาเผยแพร่ข้อความล้อเลียนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวหาว่า David Knight เป็นพวกรักร่วมเพศไม่มีวุฒิภาวะ สกปรกซึ่งการกลั่นแกล้งดังกล่าวทำให้เขารู้สึกอับอายจนไม่สามารถไปเรียนได้ รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนในครอบครัวของเขาอีกด้วย และต่อมาในปี ค.ศ. 2013 ได้เกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์ครั้งสำคัญขึ้นในมลรัฐ Nova Scotia กล่าวคือ คดี Rehtaeh Parsons สาววัย 17 ปีได้ทำการแขวนคอฆ่าตัวตายหลังจากมีการเผยแพร่ภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เธอถูกล่วงละเมิดทางเพศทางสื่อออนไลน์เมื่อปี ค.ศ. 2011 ทำให้แม่ของเธอตัดสินใจเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายครั้งนี้ในเฟซบุ๊ก และได้มีการกล่าวโทษชายสี่คนซึ่งถูก

กล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำการล่วงละเมิดทางเพศและเป็นผู้นำภาพดังกล่าวมาเผยแพร่ จากสองเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลของการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์มิได้มีผลกระทบเฉพาะต่อสภาพจิตใจหรือสภาพแวดล้อมของผู้ถูกกลั่นแกล้งเท่านั้น แต่บางครั้งอาจส่งผลร้ายแรงถึงขั้นทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งนั้นตัดสินใจฆ่าตัวตาย ด้วยเหตุนี้มลรัฐ Nova Scotia จึงได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้น เพื่อควบคุมการสื่อสารอันมีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์

ส่วนที่ 2 กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกเด็กทางสื่อออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยกัน 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 และประมวลกฎหมายอาญา โดยจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทำให้รัฐยอมรับสิทธิเด็กต่าง ๆ และนำมาอนุวัติบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของประเทศ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งเด็กที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของพระราชบัญญัตินี้คือ บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะเพราะเหตุได้ทำการสมรส และจากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ นั้น พบมาตราที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ คือ มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 เพราะเป็นการกำหนดความรับผิดทางอาญาโดยเน้นการกระทำผิดในด้านเนื้อหา ซึ่งไม่รวมถึงการกระทำความผิดในด้านเทคนิคคอมพิวเตอร์ ส่วนประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์โดยเฉพาะ แต่มีฐานความผิดที่เกี่ยวข้อง และอาจนำมาปรับใช้ได้ ได้แก่ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานช่วยหรือยุยงให้บุคคลที่กฎหมายคุ้มครองฆ่าตนเอง และความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามสื่อลามกอนาจารเด็ก

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น กฎหมายของต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์แล้ว สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือ the United Nations Declaration on the Rights of the Child 1959แต่เนื่องจากปฏิญญาดังกล่าวไม่มีผลผูกพันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้หลายประเทศไม่นำไปปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ องค์การสหประชาชาติจึงได้พัฒนาการคุ้มครองเด็กให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้วยการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือ Convention on the Rights of the Child 1989 ขึ้นในปี พ.ศ.2532 ผลของการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้ ทำให้รัฐภาคีจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร และด้านอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ และเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับการคุ้มครองและดูแลเท่าที่จำเป็น โดยสิทธิที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้การรับรองและเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามไม่ให้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย ได้แก่ 1) รัฐภาคีจึงมีหน้าที่สร้างหลักประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ เพื่อทำให้เด็กมีชีวิตอยู่รอดและสามารถเติบโตได้ 2) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กอย่างเสรี และ 3) สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก รวมถึงเสรีภาพในการแสวงหาได้รับหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและความคิด ไม่ว่าจะได้กระทำ ณ สถานที่ใด หรือแสดงออกในรูปใด

2. กฎหมายต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยแบ่งออกเป็นสองระดับคือ กฎหมายระดับรัฐบาลกลาง (Federal law)

และกฎหมายมลรัฐ (State law) จากการศึกษาพบว่า ในระดับรัฐบาลกลางของทั้งสองประเทศ และในระดับมลรัฐของทั้งสองประเทศ ต่างก็มีการวางหลักเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์แตกต่างกันไป โดยสหรัฐอเมริกามีกฎหมายในระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามและล่วงละเมิด และยังไม่ปรากฏว่ามีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามสื่อออนไลน์ที่ยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย แต่ด้วยความสำคัญของปัญหาการฆ่าตัวตายของเด็กอันเนื่องมาจากการใช้สื่อออนไลน์ ทำให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือ Megan Meier Cyberbullying Prevention Act ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและคุ้มครองเด็กผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมิให้ตกเป็นเครื่องมือของการถูกกลั่นแกล้งในลักษณะต่าง ๆ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์และกำหนดบทลงโทษ กล่าวคือ บุคคลใดก็ตามอาจต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรืออาจต้องรับโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ หากได้กระทำการครบองค์ประกอบของฐานความผิดนี้ ซึ่งได้แก่ 1) ผู้กระทำจะต้องเป็นบุคคลตามกฎหมาย 2) ผู้นั้นได้กระทำการสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ (1) ในลักษณะบังคับ ขู่เข็ญ ข่มขู่ รบกวน หรือพฤติการณ์ใด ๆ ที่ประสงค์ให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสภาพจิตใจของผู้อื่น หรือ(2) เพื่อสนับสนุนให้เกิดความรุนแรงและการกระทำซ้ำ ๆและ 3) เป็นการกระทำโดยเจตนา อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันจะปรากฏว่า สหรัฐอเมริกาจะยังไม่มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ในระดับรัฐบาลกลางก็ตาม แต่สืบเนื่องจากเรื่องพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงทำให้มลรัฐต่าง ๆ ออกนโยบายและออกกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ดังกล่าวให้หมดไป ด้วยการบัญญัติเป็นความผิดฐานหนึ่งและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ได้กระทำการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายในเรื่องการคุกคามและการล่วงละเมิดในรูปแบบทั่วไป

ที่มลรัฐเคยมี โดยระดับมลรัฐของสหรัฐอเมริกา ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ระดับมลรัฐจำนวนทั้งสิ้น 22 มลรัฐ ได้แก่ อาร์คันซอ แคลิฟอร์เนีย คอนเนตทิคัตฟลอริด้า ฮาวาย อิลลินอยส์ แคนซัส หลุยส์เซียน่า เมน แมสซาชูเซต มิชิแกน มินนิโซตา มิสซูรี่ เนวาดา นิวแฮมป์เชียร์ นิวยอร์ก นอร์ทโคโรไลนา โอเรกอน เทนเนสซี ยูทาห์ เวอร์จิเนีย และวอชิงตัน โดยมลรัฐต่าง ๆ มีการกำหนดความหมายของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์แตกต่างกันไปในแง่มุมพิเศษตามที่แต่ละมลรัฐให้ความสำคัญ การบัญญัติกฎหมายของมลรัฐหนึ่ง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ดังกล่าว มีการออกเป็นกฎหมายหลายฉบับแต่มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

ในการควบคุมวินัยของนักเรียน และการลงโทษทางวินัยกับนักเรียนที่กลั่นแกล้งทางออนไลน์ และองค์ประกอบความผิดฐานกลั่นแกล้งทางออนไลน์ และบทลงโทษทางอาญาคล้ายๆ กัน

สำหรับประเทศแคนาดา มีกฎหมายระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติปกป้องชาวแคนาดาจากอาชญากรรมออนไลน์หรือ Protecting Canadians from Online Crime Act อันมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่างๆ สำหรับการจับผู้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งทางออนไลน์มาลงโทษ อันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน ดังนั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยการบัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์และการกำหนดแนวทางในการหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ส่วนในระดับมลรัฐนั้น มลรัฐโนวาสโกเชีย (Nova Scotia) ซึ่งเป็นมลรัฐแรกในแคนาดาที่มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ โดยการตรากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ของมลรัฐโนวาสโกเชียปรากฏในกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ หรือ Cyber-safety Act 2013 โดยกฎหมายฉบับ

นี้มุ่งให้ความคุ้มครองกับเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ ด้วยการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้กลั่นแกล้งนั้น กล่าวคือมาตรา 3 ของกฎหมายดังกล่าวได้นิยามความหมายของการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ หรือ Cyberbullying ไว้ว่า “การสื่อสารใด ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เว็บไซต์เครือข่ายสังคม ข้อความตัวอักษร เว็บไซต์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการสื่อสารซ้ำ ๆ หรือต่อเนื่อง ด้วยเจตนาทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว รบกวน ดูหมิ่น ทำให้อับอาย หดหู่ ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อารมณ์ ความเป็นอยู่ ชื่อเสียง และรวมถึงการช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารเช่นนั้นด้วย” นอกจากนี้ ยังมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการศึกษา (Education Act) โดยกำหนดหน้าที่ให้ครูสั่งให้เด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อความวุ่นวายออกจากชั้นเรียนและส่งเรื่องต่อให้ครูใหญ่ สำหรับกรณีโรงเรียนรัฐบาลนั้น ครูใหญ่มีหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น การพักการเรียนเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อความวุ่นวายไม่เกิน 5 วัน (มาตรา 121, มาตรา 122) และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์อย่างแท้จริงตามกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานสืบสวนสอบสวนการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์โดยเฉพาะ ซึ่งเรียกว่า “Cyber-SCAN” โดยกำหนดให้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนและเข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้ง

3. กฎหมายของประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทย พบว่ายังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่รองรับการกระทำความผิดในเรื่องนี้แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและอาจนำมาปรับใช้ได้ดังนี้

3.1) ประมวลกฎหมายอาญา มีหลักการที่เกี่ยวข้องใน ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 293 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยหรือยุยง เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำ

ของตน มีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือ ได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้ที่ช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือ ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตน มีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับ การกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง และการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง อย่างไรก็ตามกฎหมายนี้ไม่ครอบคลุมพฤติกรรมกลั่นแกล้งออนไลน์ เพราะการกลั่นแกล้งออนไลน์อาจไม่ได้นำไปสู่การฆ่าตัวตายของเด็กเสมอไป กรณีส่วนใหญ่เพียงเกิดผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งไม่อยู่ภายใต้ความผิดกฎหมายนี้

นอกจากนี้ยังมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ที่อาจเกี่ยวข้อง โดยการกลั่นแกล้งออนไลน์ในหลายกรณีเกิดจากการโพสต์เนื้อหาข้อมูลที่ทำให้เด็กอับอาย เสียชื่อเสียง จึงเกี่ยวกับความผิดหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับฐานความผิดหมิ่นประมาทไว้ในลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 326 - 333 และเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงนี้เป็นความผิดที่เกิดขึ้นได้ง่าย และเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดและไม่ได้ก่อให้เกิดภยันตรายต่อสังคมโดยรวมกฎหมายจึงกำหนดให้ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมได้ กล่าวคือ เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนคนหนึ่งคนใดเป็นการเฉพาะ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือสังคม และกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีหน้าที่ร้องทุกข์กล่าวโทษภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นถือว่าขาดอายุความ ส่งผลทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้

การกลั่นแกล้งเด็กออนไลน์ จะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลทางสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามมาตรา 328 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษรกระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

จากบทบัญญัติในมาตรา 328 ดังกล่าวเป็นการเพิ่มบทลงโทษจากมาตรา 326 เพราะเหตุที่ผู้กระทำได้หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ข้อความหรือภาพที่มีลักษณะหมิ่นประมาทนั้นกระจายไปสู่คนจำนวนมากกว่าการหมิ่นประมาททั่ว ๆ ไปทำให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายมากกว่า

3.2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองเด็กโดยตรง แต่หลักการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการคุ้มครองเด็กจากการถูกกระทำทางกายภาพ โดยเฉพาะการคุ้มครองมิให้เด็กถูกทารุณกรรม แต่ไม่มีบทมาตราคุ้มครองการกลั่นแกล้งรังแกเด็กโดยการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ

3.3) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความผิดสำหรับการสื่อสารข้อมูลคอมพิวเตอร์ กฎหมายนี้มีหลักการลงโทษการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์สำหรับเนื้อหาบางประการ เช่น “ข้อมูลปลอมหรือเท็จ”“ข้อมูลลามก” (มาตรา 14) ดังนั้น สำหรับการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลปลอม เท็จ หรือ ลามกเกี่ยวกับเด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง จึงสามารถปรับใช้กฎหมายนี้ได้แต่อย่างไรก็ตาม การแกล้งออนไลน์อาจไม่ได้กระทำด้วยข้อความปลอม เท็จ หรือลามก เสมอไป เช่นการล้อเลียน ติดตามรังควานเด็กทางสื่อออนไลน์ซึ่งไม่ได้ใช้

ข้อมูลปลอม เท็จ หรือลามก ทำให้ไม่สามารถปรับใช้กฎหมายนี้เพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ได้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์หลักการทางกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกเด็กทางออนไลน์แล้ว ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะว่า องค์การสหประชาชาติได้พัฒนาการคุ้มครองเด็กให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้วยการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือ Convention on the Rights of the Child 1989 ขึ้นในปี พ.ศ.2532 โดยสิทธิประการแรกได้ให้การรับรองและเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามไม่ให้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการยั่วยุให้เด็กฆ่าตัวตาย จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในระดับรัฐบาลกลางและระดับมลรัฐ พบว่า ในระดับรัฐบาลกลางนั้น อยู่ในระหว่างการผลักดันร่างพระราชบัญญัติการป้องกันการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ทั้งนี้ในระดับมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ระดับมลรัฐจำนวนทั้งสิ้น 22 มลรัฐ เมื่อศึกษาถึงกฎหมายของประเทศแคนาดา พบว่ามีกฎหมายระดับรัฐบาลกลางเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติปกป้องชาวแคนาดาจากอาชญากรรมออนไลน์หรือ Protecting Canadians from Online Crime Act และในระดับมลรัฐนั้น มลรัฐโนวาสโกเชีย (Nova Scotia) เป็นมลรัฐแรกในแคนาดาที่มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ โดยการตรากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ของมลรัฐโนวาสโกเชียปรากฏในกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ หรือ Cyber-safety Act 2013 สำหรับในประเทศไทยนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่สุด มีทั้งสิ้น 3 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 และ 3)

ประมวลกฎหมายอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายสำคัญในการปรามผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์โดยเฉพาะ แต่มีฐานความผิดที่เกี่ยวข้อง และอาจนำมาปรับใช้ได้ คือความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งการกลั่นแกล้งเด็กออนไลน์ จะเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามมาตรา 328 มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท จึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายเฉพาะที่มีลักษณะพิเศษในการคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยระบุลักษณะความผิดและฐานความผิด รวมทั้งระดับอายุของผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองและผู้กระทำผิดตามกฎหมายฉบับนี้ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดได้หวาดกลัวต่อโทษทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยชิ้นนี้ และขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตย์ที่สนับสนุนการทำวิจัยของผู้เขียนทั้งสองจนประสบความสำเร็จด้วยดี ผู้เขียนขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2552). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษาเปรียบเทียบการเฝ้าติดตามคุกคาม (Stalking) กับการถ่ายภาพโดยมิได้รับรู้และยินยอม.** วารสารกระบวนการยุติธรรม, 2(3): 83-105.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2555). **กฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2555). **“มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม.”**วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย,18(1): 39-51.

คณาธิป ทองรวีวงศ์.(2558). **“มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิบุคคลจากการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ซึ่งนำไปสู่การฆ่าตัวตาย : ศึกษากรณีกฎหมายความปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber-security safety Act) ของรัฐ Nova Scotia”**, ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมกับความท้าทายทางภาษาและการสื่อสารในโลกไร้พรมแดน”, วันที่ 3-4 กันยายน 2558, ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ทรงเกียรติ จรัสสันติจิต. (2560). **“Cyberbullying : ถ้ารักฉัน อย่ารังแกฉัน. ”**สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 17(1): 117-137.

เมธินี สุวรรณกิจ. (2560). **“มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคมออนไลน์.”**วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10(2): 49-70.

อมรทิพย์ อมราภิบาล. (2559). **“เหยื่อการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในกลุ่มเยาวชน : ปัจจัยเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการปรึกษาบุคคลที่สาม.”**

วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา .14(1): 59-73.

Andrew M. Henderson. (2009). **"High-Tech Words Do Hurt: A Modern Makeover Expands Missouri's Harassment law to include electronic communication."** Missouri Law Review 74(2): 379-398.

Danielle Keats Citron. (2009). **"Cyber Civil Rights,"** Boston University Law Review Vol.89: 61-125.

Lindsay Gehman. (2007). **"Deleting Online Predators Act: I Thought It Was My-Space - How Proposed Federal Regulation of Commercial Social Networking Sites Chills Constitutionally Protected Speech of Minors,"** Loyola of Los Angeles Entertainment Law Review 27(2): 155-183.

Robert Cannon. (1996). **"The Legislative History of Senator Exon's Communications Decency Act: Regulating Barbarians on the Information Superhighway,"** Federal Communication Law Journal 49(1): 51-94.

Sander J.C. (2008).**Social Networking and Sexual Predators : The Case for Self-regulation**, Hastings Communications and Entertainment Law Journal 31(1): 173-192.

Stromdale, C. (2007). **"Regulating online content: A global view,"** Computer and Telecommunication Law Review, 13(6): 7.

Translated Thai References

Amornthip Amaraphibal. (2016**). "Cyber-bullying victimization among**

youths: Risk factor, mental health impacts and reporting to the third person." Research Methodology & Cognitive Science, 14(1): 59-73.

Kanathip Thongraweewong. (2009). **"Legal Measures to Protect the Right to Privacy: Comparing Stalking and Unauthorized Photography."** Journal of Thai Justice System, 2(3): 83-105.

Kanathip Thongraweewong. (2012). **Laws on Mass Communication**. Bangkok: Nititham Press.

Kanathip Thongraweewong. (2012). **"Legal Measures to Protect the Right to Privacy: the Study of Disrupting the Right to Privacy from the Use of Social Networking Sites."** APHEIT Journal, 18(1): 39-51.

Kanathip Thongraweewong. (2016). **Legal Measures to Protect the Rights of Person from Cyber Bullying which is Leading to Suicide: A Study of Nova Scotia's Cyber-security safety Act.** E-Proceedings of ARTS-LC National Conference on Language Education and Communication. National Institute of Development Administration.

Methinee Suwannakit. (2017). **"Legal Measures to Protect Child and Juvenile from Cyber-Bullying."** Naresuan University Law Journal, 10(2): 49-70.

Songkeat Jarutsantijit. (2017). **"Cyberbullying: If you love me, don't bully me."** Walailak Abode of Culture Journal, 17(1): 117-137.